

TÂM SƯ HỌC NHẠC THỜI CÔNG NGHỆ

Lộ trình để một người từ một nốt nhạc cũng không biết có thể chơi một nhạc cụ từ xưa đến nay dường như không thay đổi: sắm nhạc cụ, thuê thầy về dạy hay đến lớp học, và kiên trì luyện tập.

◆ TRƯỜNG SON

Theo bài "Bí kíp hiệu quả để học nhạc mọi lúc mọi nơi" trên *New York Times* ngày 13-3, công nghệ sẽ đặc biệt giúp ích cho những người không sắp xếp được thời gian học, không đủ khả năng hay không thích thuê thầy dạy một kèm một, hay sở thích chơi guitar, piano hay bất kỳ nhạc cụ nào khác chỉ mới "sơ sơ" chứ chưa thật nghiêm túc. "Hãy mở laptop hoặc thiết bị di động để học vài chiêu cơ bản trong thời gian và không gian do bạn tùy chọn" - tác giả J. D. Biersdorfer khuyến.

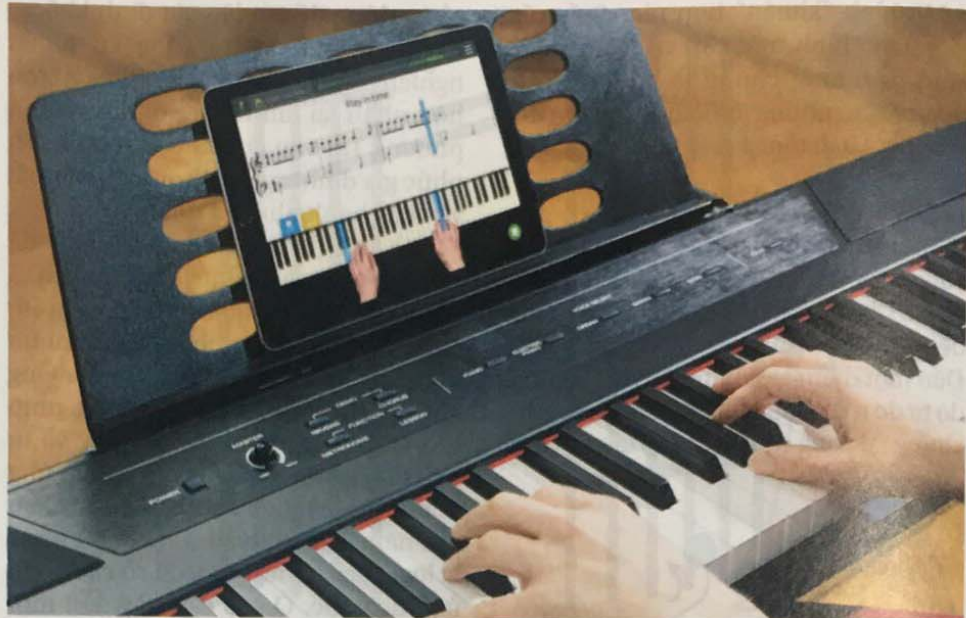
Liệu công nghệ với các app dạy cách chơi và mô phỏng nhạc cụ có thể thay thế vai trò của nhạc sư, giúp ai cũng có thể học đánh đàn hay chơi nhạc cụ mọi lúc mọi nơi và sớm thành tài? Cây bút Boone Ashworth của *WIRED* đã thử làm một thử nghiệm để tìm câu trả lời.

CHUYỆN MỘT THÍ NGHIỆM

Alex Zhang là một cậu bé 15 tuổi tóc chải dựng, có thể tự tin ngồi trước cây đàn piano Steinway trong một khán phòng lớn và múa các ngón tay trên phím đàn, chơi bản *Paganini jazz*, một bản jazz tiết tấu linh hoạt, tốc độ nhanh và thay đổi quãng tám liên tục của nhà soạn nhạc Thổ Nhĩ Kỳ Fazil Say.

Nhìn Zhang chơi, nếu là người ngoại đạo có thể cảm thấy đôi bàn tay như có ma thuật tạo ra thanh âm cuốn hút. Để có được thành quả này, Zhang đã học chơi dương cầm từ khi lên 5, được giáo viên chuyên nghiệp hướng dẫn thường xuyên, tập đàn mỗi ngày ít nhất 2 giờ.

Ashworth mô tả cảnh cậu thiếu niên mê hoặc mình bằng phím đàn trong một bài viết mới đây, kể lại trải nghiệm của chính anh khi thử học dương cầm nhưng chỉ dừng đến công nghệ giúp sức thay vì tìm thầy dạy theo con đường đúng chuẩn và truyền thống như Zhang. Khi Ashworth nói với Zhang mình sẽ học piano bằng app, tài năng dương cầm trẻ tuổi không thể không tỏ

Việc học đàn đã đơn giản hơn nhiều nhờ có công nghệ hỗ trợ. Ảnh: MUSICRADAR

ra nghi ngờ, bởi bản thân cậu đã mất 10 năm khổ luyện mới được như ngày nay.

Zhang nói một đứa bé 8 tuổi có thể phải tập 1-2 năm mới có thể bắt đầu chơi Beethoven, chẳng hạn bản *Für Elise* nổi tiếng. Tiến bộ công nghệ có giúp việc khổ luyện... bớt khổ, nhất là khi công nghệ có lợi thế mọi lúc mọi nơi - vốn đã giúp con người làm được nhiều thứ nhanh hơn, tốt hơn, dễ dàng hơn? Lê nào học nhạc lại là ngoại lệ? Câu chuyện của Ashworth gợi mở nhiều vấn đề.

AI THAY THẦY DẠY NHẠC?

Ashworth là một người mù nhạc lý - không biết đọc nốt nhạc, không phân biệt được nốt thăng hay giáng. Tác giả tự ví mình là "chuột bạch" cho thí nghiệm dùng công nghệ thay nhạc sư để xem cách học này hiệu quả đến mức nào so với các bài học trực tiếp cùng giáo viên. Mục tiêu thí nghiệm là trong vòng một tháng có thể "đàn nghe được được" dù không học buổi nào với nhạc sư.

Kế hoạch có quá viễn vông? Người trong cuộc, chẳng hạn, Andrew Cooperstock, nhạc công chuyên nghiệp đã có hơn 30 năm dạy piano,

vô cùng hoài nghi và cho rằng điều này bất khả thi. Công nghệ với nhạc công, theo Cooperstock, chỉ dừng ở mức dùng iPad hiển thị bản nhạc khi chơi đàn, còn thì không gì qua được phương pháp giáo dục bài bản truyền thống. "Tôi không cho rằng quý vị có thể thực sự học cách chơi nhạc cụ chỉ nhờ một ứng dụng điện thoại hay xem video hay đọc một quyển sách về nó" - Cooperstock nói.

Cooperstock nhắc đến việc xem video, và đó thực tế là cách Ashworth "tâm sư". YouTube là nơi ta có thể tìm thấy video hướng dẫn đủ thứ, từ cách sửa ống nước cho đến lập trình cao cấp, và đương nhiên có cả cách chơi nhạc. Thầy dạy đã có, còn nhạc cụ thì sao? Khi nói đến chơi nhạc trên smartphone hay máy tính bảng, ta hay nghĩ đến các ứng dụng hiển thị phím đàn ảo trên màn hình cảm ứng, kèm theo các bài học và luyện tập theo dạng "game hóa" - các nốt nhạc và phím tương ứng sẽ sáng đèn hay được tô màu để người học làm theo. Ashworth chọn phương án "cao cấp" hơn một chút - ứng dụng smartphone Yousician, với cách hướng dẫn như trên, nhưng buộc người học

phải mua đàn, và ONE Light Keyboard, một cây piano phiên bản gọn nhẹ được quảng cáo là “cây dương cầm biết dạy bạn đánh đàn”.

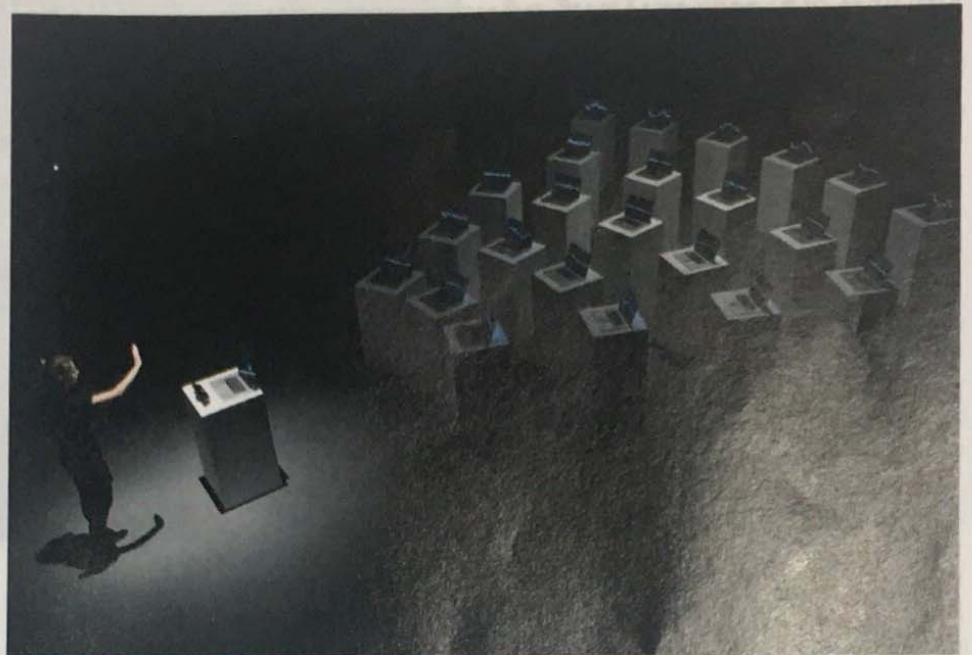
Người dùng sẽ phải đàn để Yousician nghe và đánh giá, và phải kết nối ONE Light Keyboard với máy tính bảng hay smartphone để hiển thị bài học và luyện đàn. Cả hai dịch vụ này đều có mục tiêu chung là tạo ra trải nghiệm giáo dục thu hút mà không cần có sự can thiệp của con người.

Học chơi nhạc cụ với máy cho người học niềm mơ ước của những người học trực tiếp từ thầy cô dạy nhạc: ta có thể mắc lỗi ngớ ngẩn, đàn sai phím, lạc nhịp bao nhiêu cũng được mà không sợ giáo viên phiên lòng hay mất kiên nhẫn la mắng. Ta bấm sai một nốt và ứng dụng kiên trì chờ ta đàn đúng mới thôi.

BÀI HỌC RÚT RA

Ashworth cho biết dùng xen kẽ cả hai dịch vụ và tự cảm thấy bản thân có tiến bộ, với cảm nhận tốt hơn và nhận biết được các nốt riêng lẻ. Để kết thúc quá trình thí nghiệm, Ashworth gọi điện cho Zhang và nhờ cậu bé nhận xét mình chơi bài *Für Elise* sau quá trình “khổ luyện bất cần nhạc sư”, hay đúng hơn là 20 giây đầu tiên của bản solo piano danh tiếng của Beethoven.

Đánh giá thẳng thắn của Zhang là bản nhạc này ở trình độ vừa phải, một đứa trẻ 8 hay 10 tuổi có thể chơi được. Riêng phần trình bày của Ashworth thì “có vài nốt sai và khá chậm”. Song

Một đàn giao hưởng máy tính không còn là chuyện xa vời? Ảnh: fragmentin.com

khi biết được tác giả chỉ luyện tập chưa đầy một tháng, Zhang cho rằng “kết quả này khá tốt so với thời gian đã bỏ ra”.

Nhạc sĩ người Mỹ Scott Hansen cũng được yêu cầu nghe thử bản nhạc của Ashworth và nói thẳng: “Có thể tôi hơi thô lỗ nhưng đoạn nhạc này cho thấy anh chẳng biết gì về âm nhạc cả”. Còn nhà soạn nhạc Rick Beato cho rằng “chả giống bài nhạc tí nào”. “Đúng là anh tạo được một chuỗi nối tiếp các nốt nhạc với nhau nhưng điều đó không có nghĩa là nó có đủ các yếu

tố cấu thành một khúc nhạc” - Beato nói thêm.

Thí nghiệm như vậy là đã kết thúc và kết quả cũng đã rõ. Ashworth chốt lại, nếu xem khả năng chơi nhạc chỉ là phương tiện để đạt kết quả cuối cùng - khúc nhạc ta tấu lên - thì quá trình ta học thế nào không quan trọng bằng việc ta có “đàn” ra bài ra vở hay không. Mục tiêu ban đầu của thí nghiệm là chơi được một đoạn nhạc, và người ta nghe ra đó là bài gì thì đã gọi là thành công.

Song, rõ ràng âm nhạc không phải là như thế. Là một cây bút công nghệ, Ashworth chỉ nhằm chứng minh công nghệ có thể thúc đẩy nhiều người đến với âm nhạc và bắt đầu học hành bài bản, theo đuổi nghiêm túc hơn. Nguyên nhân là vì công nghệ “giúp cho việc tạo ra một thứ gì đó dễ hơn là am hiểu về nó”. Ta có nhiều cách để tự tạo ra một đoạn nhạc nghe được được, dù ta chỉ hiểu lôm bôm, thậm chí học nhạc theo kiểu “mì ăn liền” qua các video hướng dẫn. Nhưng điều quan trọng là “khi biết được ta có khả năng tạo ra thứ gì đó có thể là động lực để ta thực sự học để làm điều đó một cách đúng đắn”, theo Ashworth.

Từ những bước đầu “thử cho biết” với việc chơi nhạc, có khi ta sẽ cảm thấy thực sự muốn học hành nghiêm túc. Nhờ công nghệ mà ta tha hồ thử, linh động về thời gian lại không mất tiền, trước khi quyết định đầu tư tiền bạc, thời gian và nỗ lực để học nhạc đúng nghĩa.

Trung Quốc đang ứng dụng mạnh mẽ công nghệ và các nền tảng trực tuyến trong giáo dục âm nhạc, đặc biệt hướng đến học viên trẻ em là con của các gia đình giàu có, chịu chi. Theo *Nikkei Asian Review*, thị trường giáo dục âm nhạc Trung Quốc dự báo sẽ đạt trị giá 400 tỉ nhân dân tệ (56,86 tỉ USD) vào năm 2022, riêng thị trường giáo viên dạy nhạc trực tuyến sẽ đạt gần 100 tỉ nhân dân tệ.

VIP Peilian và Kuaipeilian, hai nền tảng cung cấp giáo viên dạy nhạc làm “đối tác luyện tập” một kèm một trực tuyến cho học viên, đều kêu gọi được vốn đầu tư thành công đến hai lần trong năm 2018, cho thấy tiềm năng phát triển của mô hình này. Mức phí trung bình là 100 nhân dân tệ một buổi, và số tiền thu về từ các học sinh chuyên cần chăm chỉ có thể lên đến hàng ngàn nhân dân tệ mỗi năm.

Trong khi đó, một số nền tảng sử dụng trí tuệ nhân tạo để giúp học sinh học nhạc qua các bài học dạng app như 01yinyue.com cũng đang phát triển ở Trung Quốc, theo *Nikkei*. Người dùng 01yinyue.com được miễn phí hai tuần trước khi phải đóng 98 nhân dân tệ/tháng, mỗi ngày được tập miễn phí 15 phút. YuanYin, công ty sở hữu 01yinyue.com, dù không quảng cáo rầm rộ nhưng hiện đã có 20.000 người dùng đăng ký, trong đó có 3.000 thành viên thường xuyên đăng nhập và luyện tập trung bình 50 phút mỗi ngày.